

Nr 269.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag angående förbud mot lufttrafik över svenskt område; given Stockholms slott den 13 augusti 1914.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående förbud mot lufttrafik över svenskt område.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Förslag

till

L a g

angående förbud mot lufttrafik över svenskt område.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Konungen äge, där så prövas nödigt, förordna, att lufttrafik över svenskt område ej må utan Konungens tillstånd äga rum med andra än svenska staten tillhöriga eller för dess räkning använda luftfartyg.

Sådant förordnande må, efter ty Konungen varje gång bestämmer, gälla för viss tid eller tillsvidare.

2 §.

Där luftfartyg framföres i strid mot förbud, som i 1 § avses, äge polis- eller militärmyndighet med erforderliga medel hindra fartygets färd.

3 §.

Den som överträder förbud, som i 1 § avses, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor; och skall det använda luftfartyget tagas i beslag samt dömas förbrutet.

4 §.

Allmän åklagare äge verkställa beslag, som ovan sägs.

Böter, som enligt denna lag ådömas, så ock luftfartyg, som dömes förbrutet, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till fulla gäldandet av ådömda böter, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag träder genast i kraft.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 augusti 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSEJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLEMBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde, efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen:

»Den betydande utveckling lufttrafiken på senaste tiden tagit har i flera främmande länder föranlett utförliga bestämmelser angående sådan trafik. Och med hänsyn till denna trafiks betydelse i internationellt hänseende har frågan om en internationell överenskommelse i ämnet varit föremål för överläggningar vid en emellan delegerade för åtskilliga stater i Paris år 1910 hållen konferens, vid vilken jämväl Sverige var representerat.

Ett initiativ till bestämmelser i ämnet har hos oss tagits av aeronautiska sällskapet, som i skrivelse den 1 december 1913 gjort framställning om bestämmande av områden, över vilka all trafik med luftfartyg skall vara förbjuden. Över denna framställning hava yttranden avgivits dels av arméförvaltningens fortifikationsdepartement dels ock av chefen för generalstaben; och har den sistnämnde i sitt yttrande hemställt, att utförliga bestämmelser måtte för Sveriges del meddelas angående lufttrafiken enligt grunder, som av generalstabschefen närmare angivits.

Lika med generalstabschefen anser jag ett rättsligt ordnande av ifrågavarande förhållanden vara av behovet påkallat. Men frågan befinner sig icke i det skick, att ett förslag till fullständig lagstiftning nu kan framläggas. Med avseende å den nuvarande utrikespolitiska situationen synes det emellertid vara nödvändigt att ofördröjligen söka åstadkomma vissa bestämmelser i ämnet.

I sitt yttrande framhåller generalstabschefen, hurusom från luftfartyg, som icke behöva utgå ifrån eller landstiga på svenskt område, kunna göras iakttagelser över våra fästningar och andra militära anstalter, våra kustområden med där befintliga landstigningspunkter, våra anordningar för kust- och gränsskydd samt till förberedande av arméns mobilisering och koncentrerings m. m. Till förekommande av den fara för vårt försvar, som härav kan uppkomma, synes all lufttrafik över svenskt område utom för svenska statens eller för dess räkning använda luftfartyg böra tills vidare förbjudas. För att ett dylikt förbud skall bliva effektivt läser det icke vara nog att straff för överträdande av förbudet stadgas. Det torde, såsom generalstabschefen påpekar, vara nödvändigt, att förbudet, där så erfordras, må kunna med vapenmakt eller andra lämpliga medel upprätthållas. I allmänhet läser detta ej kunna ske på annat sätt än att fartygets förare tvingas att nedstiga. Då en bestämmelse, enligt vilken det alltså skulle medgivas att även under fredstid medelst skjutning eller annorledes förhindra andra än de av staten själv använda luftfartygen att färdas över svenskt område, icke läser kunna i administrativ ordning utfärdas, har det synts lämpligast att sammanfatta huvudbestämmelserna i ämnet i en lag, som underställes riksdagens prövning; och har jag därför låtit inom departementet uppgöra förslag till sådan lag. Vissa kompletterande bestämmelser, såsom om igenkänningstecken för tillåtna luftfartyg m. m., torde kunna i annan ordning utfärdas.

Åt Konungen bör överlämnas att bestämma, för vilken tid den föreslagna lagen skall äga tillämpning. I den befogenhet, som sålunda tillägges Konungen, torde böra innefattas rätt såväl att från början förordna om lagens giltighet för viss tid eller tillsvidare som ock att, om

lagens tillämpning upphört men förnyat behov därav uppstår, föreskriva, att lagen ånyo skall tillämpas.

Genom den föreslagna lagen skulle naturligtvis icke ske någon ändring i gällande bestämmelser om straff för spioneri.»

Departementschefen uppläste härefter ett i enlighet med ovan angivna grunder upprättat förslag till lag angående förbud mot lufttrafik över svenskt område, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar; och hemställde departementschefen, att lagrådets yttrande över detta förslag måtte för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas genom utdrag ur protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall.

Ur protokollet:

Gustaf Alve.

Bilaga.

Förslag

till

L a g

angående förbud mot lufttrafik över svenskt område.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Lufttrafik över svenskt område må ej äga rum med andra än svenska statens eller för dess räkning använda luftfartyg.

2 §.

Där luftfartyg i strid mot det i 1 § stadgade förbud framföres över svenskt område, äge polis- eller militärmyndighet med erforderliga medel hindra fartygets färd.

3 §.

Den som överträder förbud, som i 1 § sägs, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor; och skall luftfartyget tagas i beslag samt dömas förbrutet.

4 §.

Förseelse, som i 3 § avses, skall åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Förseelsen åtalas av allmän åklagare, som ock äger verkställa beslag, som ovan sägs.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till fulla gäldandet av ådömda böter, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag skall äga tillämpning för tid, varom Konungen i varje fall förordnar.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd tisdagen den
11 augusti 1914.*

Närvarande:

Justitieråden THOMASSON,
SVEDELIUS,
Regeringsrådet THULIN,
Justitierådet friherre LEIJONHUFVUD.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 8 augusti 1914, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmåler, inhämtas över upprättat förslag till lag angående förbud mot lufttrafik över svenskt område.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen för lagärenden, häradshövdingen Herman Falk; och blev detsamma nu företaget till slutlig behandling, därvid följande yttranden avgåvos:

1 §.

Lagrådet:

Enligt förslaget skulle, där Konungen förklarat lagen skola äga tillämpning, förbudet mot lufttrafik komma att, om man bortser från luftfartyg, som tillhöra svenska staten eller användas för dess räkning, ovillkorligen gälla alla luftfartyg. Förhållanden kunna dock otvivelaktigt vara förhanden, då behov av undantag från denna regel gör sig kännbart. Så synes exempelvis luftfartyg, tillhörigt en med Sverige under krig förbunden makt, böra kunna tillåtas att fara över svenskt område. En ändring i paragrafens avfattning, så att utrymme lämnas för Konungen att medgiva de undantag från förbudet, som finnas erforderliga, torde fördenskull böra vidtagas.

2 §.

Regeringsrådet *Thulin*:

Att polis- eller militärmyndighets underordnade i vissa fall även utan särskild order måste vara berättigade vidtaga de i denna paragraf föreskrivna åtgärder, synes mig uppenbart. För möjliggörande härav torde — med den inskränkta betydelse, som i lag tillkommer uttrycket myndighet, särskilt polismyndighet — nödig omformulering av paragrafen böra ske eller ock åt Konungen överlämnas att i detta avseende meddela närmare bestämmelser.

3 §.

Justitierådet *Svedelius* och regeringsrådet *Thulin*:

Sådan denna paragraf avfattats skulle densamma bliva tillämplig jämväl i det fall att förbudets överträdande ingår som moment i ett annat svårare brott, t. ex. ett spioneribrott. I dylikt fall skulle sålunda vid ådömande av det regelmässigt väsentligen strängare spioneristrafvet, med tillämpning av denna paragraf samt 4 kap. 1 § allmänna strafflagen, förbudets överträdande komma i betraktande såsom en försvårande omständighet. Då detta emellertid knappast torde vara erforderligt, utan spioneristrafvet i sådant fall synes vara tillräckligt för bestraffande av den föreliggande brottsligheten i dess helhet, hemställes om sådan ändring av straffbestämmelsen i fråga, att densamma göres tillämplig endast för såvitt gärningen ej i annan lag är belagd med svårare straff.

4 §.

Lagrådet:

Att låta polisdomstol eller poliskammare handlägga mål om överträdelse av förbud, som avses i lagen, torde desto mindre böra ifrågakomma, som dylik överträdelse säkerligen ofta står i samband med spioneri eller försök därtill. Den i första stycket givna forumbestämmelsen torde förty böra utgå ur förslaget.

Det synes lämpligt, att i lagen uttryckligen anges, att förbrutet luftfartyg skall tillfalla kronan.

Otvivelaktigt är avsett, att Konungen på grund av den föreslagna slutbestämmelsen skulle äga att omedelbart efter lagens utfärdande för-

ordna om dess tillämpning. Berörda bestämmelse innefattar emellertid icke någon föreskrift om lagens ikraftträdande; annan tolkning skulle fördenkskull näppeligen kunna göras gällande, än att lagen trädde i kraft fyra veckor efter den dag, då lagen från trycket utkommit. Nödig rättelse för vinnande av det avsedda syftet lärer förty böra vidtagas.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 augusti
1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen anmälde chefen för civildepartementet, statsrådet von Sydow lagrådets den 11 innevarande augusti avgivna utlåtande över det till lagrådet remitterade förslaget till lag angående förbud mot lufttrafik över svenskt område.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll anförde föredragande departementschefen följande:

»De erinringar, lagrådet framställt mot förslaget, synas mig vara förtjänta av beaktande, och jag har därför låtit de delar av förslaget, som beröras av dessa erinringar, jämkas med hänsyn till desamma. Härvid har lagrådets anmärkning mot bestämmelsen om den föreslagna lagens tillämpning synts mig lämpligast böra föranleda den ändring, att lagen får,

utan begränsning för framtiden, träda i kraft genast efter utfärdandet, men lagens innehåll förändras såtillvida, att det avsedda förbudet icke meddelas genom lagen utan där endast stadgas rätt för Konungen att förordna, att sådant förbud skall gälla för viss tid eller tillsvidare, för en eller flera tidsperioder.

Däremot har jag icke funnit tillräckliga skäl föreligga att i anledning av de anmärkningar, som särskilda ledamöter av lagrådet framställt, vidtaga ändring i förslaget. Även med dess förefintliga lydelse förefaller det mig otvivelaktigt, att underordnad personal, tillhörande polisväsendet eller militärmakten, skall vara befogad att, efter överordnads instruktioner, hindra lufttrafik, som sker i strid mot meddelat förbud. Och vad beträffar det förhållandet, att överträdandet av sådant förbud ingår såsom moment i ett annat brott, tillåter jag mig erinra, att för de likartade fall, om vilka stadgas i 1 och 2 §§ av lagen den 9 maj 1913 innefattande vissa bestämmelser till skydd för hemligheter av betydelse för rikets försvar, något undantag icke gjorts från tillämpning av vanliga regler om brottskonkurrens.

Utöver de av lagrådets erinringar föranledda jämkningarna hava några smärre redaktionella ändringar vidtagits i förslaget.»

Föredragande departementschefen uppläste härefter det enligt sålunda angivna grunder omarbetade förslaget och hemställde, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna hemställan, som biträdades av statsrådets övriga ledamöter, täcktes Hans Maj:st Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf Alve.
